

régizene – a hatvanas évek második felében keletkezett és az erdélyi magyar zenei életben is elterjedt előadóművészeti irányzat, mely korhű megszólaltatásban népszerűsíti a klasszicizmus előtti zeneirodalom értékeit. Előzményének a reneszánsz madrigálirodalom felkarolását tekinthetjük a harmincas évek közepétől, elsősorban Nagy István karmester vezetésével. A ~ kialakulásában serkentőleg hatott a zeneszerzésben is jelentkező, múlt-idéző törekvés (Csíky Boldizsár: *Vitézi énekek*. 1971, *Régi erdélyi énekek és táncok*. 1973; Terényi Ede: *Változatok Misztótfalusi Kis Miklós dallamára*. 1970, *Gáláns táncok*. 1977, *Bakfark-szimfónia*. 1978, *Honterus, Odae cum harmonis*. 1983, *Vivaldiana*. 1983, *Francia szvit*. 1984, *Barokk rapszódia*. 1985, *Preludium, változatok és postludium egy Händel-témára*. 1985).

A ~ stílushű megszólaltatására Bács Lajos alapított együttest az elsők között Bukarestben *Musica Rediviva* néven (1966). Ezzel egy időben a marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskola fiatal tanárai és hallgatói – élen Brandner Nórával és a fiatalon elhunyt Babrik Józseffel (1949-1974) – hasonló célból szervezték meg a *Camerata Transsylvanicát*. Ezt követően egész sor ~-együttes alakult városainkban: Kolozsvárt az *Amaryllis* (László Bakk Anikó), *Musica Antiqua* (Majó Zoltán), *Consort* (Fancsali János), Brassóban a *Cantus Serenus* (Hankó Katalin), Nagyváradban a *Collegium Carolensis* (Deák Endre, aki egyébként a *Búgócsiga* együttest is szervezte), Székelyudvarhelyen a *Hortus Musicus*, valamint a kis és nagy *Juvenalis* (mindkettőt Elekes Emőke), Baróton az *Erdővidéki Camerata*, mely később a *Kájoni Consort* nevet vette fel (Szabó Mihály), Bögözben a *Schola Cantorum* (Major Magda), Marosvásárhelyen a *Musica Humana* (a Vártemplom kilenctagú női kara, Száraz Béla vezetésével), Sepsiszentgyörgyön a *Tambura* (Törökné Csorja Viola) s a *Tinódi-együttes*, Csíkszeredában a *Kájoni Zenekar* (Simó József), Gyergyószentmiklóson és Gyergyóditróban (ez utóbbi helyen Petres Csaba), Tasnádszántón a *Chorea*, Szentegyházán a *Codex* (Haáz Sándor), Tiszahosszúmezőn a *Ricercar* (Zonda Attila), Medgyesén a *Camerata Mediensis*, Bukarestben az 5. sz. iskola ~ együttese (Sebestyén Dobó Klára), Nagyenyeden a *Princeps* (Fórika Éva). A kolozsvári Zeneművészeti Főiskolán, ill. Zeneakadémián működő *Collegium Musicum* (1967) keretében román, magyar és német muzsikuskok keltének életre ~-műveket.

A korhű előadás igényeinek kielégítésére régi hangszereket alkalmaznak (vagy azok modern kivitelezésű változatait: lant-gitár, különböző hangolású blockflöték, egész sor ütőhangszer stb.). A hangszerek mellé bevonták az énekhangot is szóló, vagy kamarakórus formájában, így a sepsiszentgyörgyi *Vox Humanát* (Szilágyi Zsolt), a székelyudvarhelyi kamarakórust (Brandner Nóra, ill. a Major László vezette *Cantilena*), a kolozsvári zenetanárokból álló *Euterpia*, a szatmári *Vox Renata* (Fejér Kálmán), a kolozsvári egyetemi és főiskolai hallgatókból toborzott *Visszhang* (Magyari Zita), a csíkszeredai *Villanella* (Kiss Júlia), valamint a bukaresti *Madrigál* (Marin Constantin). Dávid István és Molnár Tünde közreműködése révén megszólalt az orgona is önálló hangversenyek keretében s

bekapcsolódott néhány népi hangszeres együttes is (*Barozda, Harmat, Venyige* stb.).

A nyolcvanas évek elejétől kezdve országossá szélesedett a ~ művelődése. Önálló hangversenyek után és mellett (Nagykároly, Kolozsvár, Bögöz, a Camerata Transsylvanica turnéi stb.) rendszeressé vált a *Csíkszeredai Régizene Fesztivál* (1980-1985) és hat ilyen találkozót szerveztek; ezekre megtiszteltetés számba ment az eljutás-benevezés (az elsőt nyolc, a másodikon kilenc, a harmadikon tucatnyi együttes lépett fel az egy- vagy többnapos rendezvények keretében). A hetedik fesztivált váratlanul és valótlán indokkal állították le, s csak 1989 után éledt újra a fesztiválsorozat (1990), külföldi vendégegyüttes fellépésével (Szombathelyi Régizene Együttes).

Az 1996-os fesztiválon a Csíkszeredai Régizene Együttes, a Schola Cantorum, a Cantus Serenus, a Kájoni Consort, a Collegium Carolensis, az Amaryllis, valamint a bukaresti Lyceum Consort mellett részt vett Budapestről a Musica Historica, az Ars Renata, a Budapesti Régizene Együttes, Szentendréről a Kecskés Együttes, Külsővátrol a vegyeskar, Szombathelyről az I Vagabondi.

A ~-együttesek műsorán európai és magyar, ill. erdélyi zeneszerzők művei hangzottak el (Guillaume de Machault, Guillaume Dufay, Gilles Binchois, Johannes Okeghem, Tilman Susato, Josquin des Près, Henry Purcell, Johann Sebastian Bach, ill. Bakfark, Daniel Croner, Georg Ostermaier, Daniel Speer, a két Johann Sartorius, Gabriel Reilich, valamint az Apponyi-, Kájoni-kódex, Honterus, Vietoris, Dimitrie Cantemir, Julius Sulzer lejegyzte dallamokból, ezek feldolgozásaiból, a Vásárhelyi Daloskönyvből, Tinódi Cronicájából, a Lőcsei tabulatúrás és a Sepsiszentgyörgyi gyűjteményből stb.).

A ~ fellendülése elősegítette a könyvtári kutatásokat (Marosvásárhelyi Josquin-kézirat, Deák Endre Bakfark-felfedezése), legújabbán ~-társaság alakulását (*Valentinus Bakfark Művelődési Társaság*, Nagykároly 1996), ~ előadására vállalkozó muzikusok képzését zenei táborban, egész sor zenemű keletkezését (feldolgozások, átírások stb.).

A jelentősebb ~-előadásokról a romániai [*lemezkiadás](#) keretében lemezfelvételek készültek (Consort az *Il Transilvanóból*, Mosto-madrigál stb.; a Camerata Transsylvanica Babrik-darabokkal, Bács Lajos átírásában Bach: *A fuga művészete*, valamint a *Zenei hódolat* a Musica Rediviva előadásában stb.).

A Csíkszeredai Régizene Fesztiválok szervezésében jeleskedett Pávai István, Boér Károly, Szép Gyula, Kostyák Alpár, a nagykárolyi hangversenyekében Visnyai Ágnes, Vezér János és mások.

A ~ fejlődésében fontos segítséget jelenthet tájékoztató jellegénél fogva a *Musica Antiqua Europae Orientalis* kiadványainak sorozata (a Hortus Musicus 178, a

Flötenmusik 44, az Antiqua 12, a Corona 97 s az Organum 151 füzete), úgyszintén a Gyimes Ferenc által összeállított ~könyvtárállomány-jegyzék (Állami Gorkij Könyvtár Zeneműtára, I-III. k. Bp. 1984-1989 7000-nél több címével).

A ~ sorsának alakulását és az együttesek munkáját rendszeresen figyelemmel kísérte A Hét (1970-90) és a Művelődés (1980-94), alkalomszerűen az Előre, a Fiatal Fórum, a Hargita és a Helikon (a téma bibliográfiájában László Ferenc 9, Benkő Judit 6, Csire József 4, Balogh József, Béres Katalin, Deák Endre 3-3 írással szerepel).

László Ferenc: *Régizene új módian*. Utunk 1982/26.

(B. A.)